

بيان وجوب صلاة الجماعة

So Bandingan ko Kipapatoray o Kanjama' ko Sambayang

(al Khutbah 53)

Ki: Alim Hassanor bin Maka Alapa
al Murshid al Am

al Insan Islamic Assembly of the Philippines

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ
أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا، وَأَشْهَدُ أَلَّا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ
وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ اهْتَدَى يَهْدِيهِ إِلَى
يَوْمِ الدِّينِ وَبَعْدُ:.

فِيَا عِبَادَ اللَّهِ يَقُولُ الْحَقُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ:
قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ.

Innalhamda lillāhi nahmaduhu wa nastāinuhu wa nastagfiruh, wa na'ūdubillāhi min shurūri anfusinā wa sayyiāti a'mālinā, man yahdihillāhu falā mudhillalahu, wa may yudhlil falan tajida lahu waliyyan murshidā, wa ash'hadu allā ilāha illallāhu wahdahu lā sharīka lahu, wa ash'hadu anna Mohammadan abduhu wa rasūluh, Allāhumma salli wa sallim wa bārik alā Mohammadin sallallāhu alayhi wa salallama wa alā ālihi wa sahabihi wa manihtadā bihad'yihī ilā yawmidd dīn wa ba'du:

Fayā ibādallāhi, Yaqūlul Haqqu Tabāraka wa Ta'ālā fil Qur'ānil Karīm:

Qulnah bitū minhā jamīan fa'immā ya'tiyannakum minnī hudan faman tabī'a hudāya falā khawfun alayhim wa lā hum yahzanūn (al Baqarah 31).

So langowan a podipodi a go so samporna' a bantog na rk o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), bantogn tano Skaniyan go mamangni tano ron sa tabang, a go

mangni tano Ron sa sapngan Iyan so manga dosa tano, go lomindong tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) phoon ko manga antiyor o manga ginawa tano, a go so pangararata o manga galbk tano, sa taw a toroon skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), na da' a makadadag on, na sa taw a dadagn iyan na di nka dn mitoon sa salinggogopa iyan a phakatoro' on.

Manga Oripn o Allāh:

Adn a mala' a simba a tanda' o agama a pd ko manga tanda' o Islam, a skaniyan so kazambayang a kandakdakl sii ko manga masjid, sabnar a miaopakad so manga Muslim sa so katonaya ko manga sambayang a lima sii ko manga masjid na pd ko miabagr a kapangongonotan a go lbi a mala' a iphakarani ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), a go skaniyan i lbi a mala' a go mapayag a tanda' o Islam.

Sabnar a piakanggolalan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a rk anka'i a ummah so kathimotimo' sii sa manga waqto a katotokawan:

Pd on so sii ko gagawii odi' na dawndaw, ka datar o manga sambayang a lima, ka so manga Muslim na gii siran thimo' ko kathonaya on ko manga masjid oman dawndaw a go gagawii sa makalima.

Go pd sankai a kathimotimo' so pkhaadn oman pito gawii sa makaisa, ka datar o kathimo' ko kapzambayang sa jumu'ah, a skaniyan na mala' a kathimo' a di so kathimo' ko kapzambayang sa lima waqto, go pd on so kathimo' a phkakasoy ko oman ragon sa makadowa, a skaniyan so kathimo' ko kazambayang ko dow a boka, a skaniyan na mala' a di so kathimo' ko alongan a jumu'ah, sabap ko kakhatimo' o langowan o taw ko isa a ingd sa isa a darpa'.

Pd on so kathimo' sa makaisa ko oman ragon, a skaniyan so kathimo' ko kapagokop sa Arafah a skaniyan na mala' a di so kathimo' ko dow a boka, ka kagiya aya dn a khalimod na so manga Muslim a miakapoon ko langowan a ingd ko doniya.

Piakanggolalan anka'i a kathimo' a mala' sii ko Islam, sa pantag ko kamapiyaan o manga Muslim, ka an maparoli so gii ran kapakathompotompok sa nggolalan sa kakhapiyaan a go kakhakapday a go kazisiyapa, a go pantag ko kanggiginawa'i iran ko manga poso iran, a go pantag sa an katokawi o sabagi' kiran so mambbtad o sabagi', sa pnggalbk n iran so kimbntln ko pkhasakit, a go so kipndologn ko miawafat ko khikoborn on, a go so kazabta ko maolog sa kamargnan a go pantag sa kapphayaga ko bagr o manga Muslim a go so kapkhikilala'i ran a go so kaphagisaisa iran sa ipagthngthng oto a gani o manga rido'ay ran a

manga kafir a go manga munāfiq, a go pantag sa kaphakadaa iran ko inadn kiran o shaytan a jinn a go manosiya a pd sa kaprirido'ay a go kathotolaka' a go kanddnkiya', sa maparoli so kapagisaisa a go so kadiamong o manga poso; sii ko mapiya a go so kalk ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), sabap roo na pitharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Di kano pzopasopak ka masagomparak so manga poso' iyo.*

Go pd ko manga gona o kazambayang a kandakdakl so kapangndaowa ko da' a sowa' iyan, a go so katakp o balas a go so kakasag ko kanggalbk sa mapiya sii ko masa a khamasaan o Muslim so manga pagari niyan a manga Muslim a gii ran nggalbk so manga galbk a mapiya, sa zayanan iyan siran.

Sii ko Hadith a piagayonan a miakapoon ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *So sambayang a kandakdakl na khalbiyan iyan so sambayang a tinanggisa sa dow a polo a go pito pankat (piagayonan o dow a Imam a hadith o Abdullāh Ibn Umar) go sii sa isa a kiapanothola on na: Dow a polo a go lima pankat (piagayonan a hadith o Abū Hurayrah).*

So sambayang a jumu'ah na paralo sii ko manga mama sii ko kapakaiingd antaa ka kaplayalayag, go sii ko masa a kasasarig a go sii ko masa a kaalk ko rido'ay a kafir, sa kawawajib a tinanggisa' (fardh ayin), sa aya dalil roo na so Qur'ān a go so Sunnah a go so galbk o manga Muslim ko masa ko oriyan o masa, salono ko oriyan o miaona a manga apo'.

A go sabap roo na pimbalay so manga masjid a go inator on so manga imām a go so manga pag'bang a go piakanggolalan so kapagbang sa pnggolalan sa maporo' a sowara, "song kano ko sambayang" "song kano ko kapakadaag".

Pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko btad a kaalk a: *Go igira miaadn ka kiran (hay Mohammad) a go piakatindg ka kiran so sambayang na tindg a sagorompong a pd kiran (an Nisā' 102), sa miakanggonana'o anka'i a ayat ko kababagr o kawawajib o sambayang a kathimotimo' sa da dn pakalboda ko manga Muslim so kibagakn on ko masa a kaalk ko giikathidawa', na opama o kna' o ba wajib na aya patot a manga sndod ko kapakadaa on so sndod a kalk, ka kagiya so kathimotimo' ko sambayang a kalk na ipmbagak on so kadaklan ko manga wajib ko sambayang, na o da so kiabagr o kawawajib iyan na di mibagak makapantag on ankoto a manga wajib a madakl, a sabnar a adn a inirila' sii ko sambayang a kalk a manga galbk a madakl makapantag on.*

Sii ko hadith a piagayonan a phoon ko Abū Hurayrah a phoon ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a pitharo' iyan a: *Mataan a aya mapn'd a sambayang ko manga*

monafiq na so sambayang a Ishā' a go so sambayang a Zobo, a opama o katawi ran so nganin a madadalm on na disomala a talingomaan iran mapiya kadola a misong iran on, sabnar a inigagt akn a kisogoon akn ko kapzambayang sa kamatan oriyan iyan na sogo'on akn a mama a pagimaman iyan so manga taw, na lomiyo ako a adn a manga pd akn a manga mama a khiaawid sa sabkhs a itagon sa songowan ami a pagtaw a di siran ndarpa' ko sambayang a kandakdakil na totongn akn kiran so manga walay ran.

So bontal o kakowa sa dalil sii ko hadith ko kawawajib o sambayang a jamā'ah na dowā a katampar:

Katampar a paganay: Iniropa niyan so manga taw a di pnjama' ko masjid sa manga monāfiq siran, na so pzopak ko sonat na kna' o ba monāfiq, na miakatoro' oto sa aya siopak iran na wajib.

Katampar a ika dowā: So Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na inigagt iyan a kasiksa niyan kiran sabap ko da iran kanjama', na so siksa' na khaadn ko kabagak sa wajib, sa aya bo' a miakarn on sa da niyan roo kinggolalann na so kakhirakhs o manga babay a go so manga roroni a wata' a matatago' ko manga walay o ba siran kamorala'i, a di kiran paliyogat so kasong ko masjid.

Sii ko Sahīh o Muslim na adn a mama a bota na pitharo' iyan a: *Hay Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) da' a ba rakn phakatoyok sii sa masjid, sa piagni niyan on a pharon iyan on so kazambayang iyan ko walay niyan, na pilbolbod iyan on, na kagiya tomalikhod na tialowan iyan na pitharo' iyan a: Ino pkhan'g ka so bang? Na pirharo' iyan a oway, na ptharo' iyan a: Smbag anka (maana talingoma ka sa masjid).*

Inisogo' on o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) so kdarpa' ko sambayang a jamā'ah a go so kasmbaga ko pananawag (bang) minsan pn adn a kharompakan iyan a margn, sa miakanggonana'o to sa wajib so kazambayang sa jamā'ah.

Sabnar a miaadn so kawawajib o sambayang a jamā'ah a thatakna' sii ko miamaratiaya ipoon ko poonan anka'i a ummah:

Pitharo' o Ibn Mas'ūd a miaso'at so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii rkaniyan a: Sabnar a tioman ami sa da' a di ron dharpa' a rowar sa monāfiq a katotokawan so kamomonafiq iyan, sabnar a miaadn so mama a pkhitalingoma a aarayin a dowā a mama sa taman sa pakatindgn ko saap, sa miakanggonana'o to sa kawawajib iyan sii ko manga sahābah o Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) go da iran oto katokawi inonta bo a phoon ko

Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) go katotokawan a langowan a galbk a inisogo' a da' a pthalimbagak on a rowar sa monāfiq na khaadn a wajib sii ko pizakatawan.

Go pianothol o Ahmad a go so salakaw ron a so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na pitharo' iyan a: *Aya kadapay sa samporna a kadapay a go kakhapir a go kapmonafiq na so taw a mian'g iyan so pananawag o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a ipphanawag iyan so sambayang a pthawag sa kapakadaag na di niyan smbagn.*

Go miatankd a hadith sii sankoto a: *So tabang o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na sii ko matitimo', na sa taw a zibasibay na misibay ko Naraka (piakambowat o at Tirmidī a hadith o Abdullāh bin Umar).*

Iniiza ko Ibn Abbās a mama a gii manambayang ko gagawii a go giimamowasa ko dawndaw na di ndarpa' ko sambayang a jamā'ah, na pitharo' iyan a: Skaniyan na sii ko Naraka.

Pangnin tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so kapipiya o manga ginawa tano a go ayonan tano niyan ko katokawi ko bnar a go so kaonoti ron ka mataan a skaniyan so pphakan'g a ptharima ko manga pangni.

So Kokoman o taw a di ndarpa' ko sambayang a jamī'ah, a go so nganin a misabap on na khasamporna so sambayang a Jamā'ah:

So di ndarpa' ko sambayang a jamā'ah na amay ka zambayang sa skaniyan bo', na adn a rk iyan a dow a btad:

Btad a paganay: So kabaloy niyan a adn a sndod iyan ko da niyan kdarpa' sabap sa sakit odi na kalk, a kna' o ba niyan adat so di kandarpa' o da ankoto a sndod, na giyanan na khakowa niyan so balas o taw a mizambayang ko jamā'ah, sabap ko madadalm ko hadith a Sahih a: *Igira miasakit so oripn odi na milayalayag, na isorat a rk iyan so nganin a gii niyan nggalbkn ko masa a kapipiya niyan a makaiingd. Na sa taw a tthkhsn iyan a kapakazambayang iyan a pd o jamā'ah, ogaid na miarnding on sabap sa sndod a tharimaan o kitab, na maadn skaniyan a datar o pankatan o taw a miakazambayang sa jamā'ah sabap ko niyat iyan a mapiya.*

So Btad a ika dow a: So kabaloy o da niyan kdarpa' ko sambayang a jamā'ah a da' a sndod iyan, sa mizamabayang a skaniyan bo', na so sambayang iyan na khasak sii ko kalangkapan a manga ulama, ogaid na mialapis skaniyan sa kalapis a lbi a mala', ka kagiya so sambayang a jamā'ah na makallbi ko sambayang a tinanggisa sa dow a polo a go pito

pankat, a go miapakada iyan so balas o oman i salakad a pkhilakad iyan ko kapzong iyan ko masjid.

Na pd o kialapis iyan ko mala' a balas na miadosa pn sa dosa a mala', ka kagiya miagak sa wajib sa da' a sndod iyan, a go miakanggolawla sa marata' a wajib so kasankaa on sii rkaniyan, a go wajib so kasiksaa on o dato o manga Muslim ka an makambalingan ko kapakaphiapiya niyan.

Hay Muslim: Aya darpa' o kazambayang sa kandakdakl na so masjid ka an mapayag so tanda' o Islam a go da sogo'on so kambalaya ko masjid o da oto, na so kapakatindga ko sambayang a kathimotimo' ko liyo o masjid na giyoto dn i kiabinasaa on, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

فِي بُيُوتٍ أُذِنَ لِلَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ لَا يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾

Sii sa manga walay (masjid) a inisogo' o Allāh so kambalaya on a go alowin on so ingaran iyan, a pphanasbih on sa kapitapita a go kagabigabi, a manga mama a di siran khasndod a dagangan go da pn a kaphasa'i ko katatadmi ran ko Allāh a go so kapakatindga ko sambayang a go so kibgan ko zakat sa ipkhalk iran a gawii a khabaklid on so manga poso' a go so manga kailay (an Nūr 36-37).

Sii sank'a'i a dow'a a ayat na piakitanodan iyan so masjid a go so manga taw a gii ron tharagombalay sa manga simba, sa pithaladan iyan siran sa balas a madakl, na miarankom o maana oto a piamaawing iyan so taw a mithalimbagak a da on zambayang sa jamā'ah.

Sabnar a miapanothol a so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na pitharo' iyan a: *Da' a sambayang o makasisiringan ko masjid inonta a sii ko masjid (piakambowat o ad Dāraqutni a hadith o Abū Hurayrah).*

Go miakapoon ko Alī a miasoat so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii rkaniyan, a datar iyan ko katharo' iyan a go inioman iyan on a: *Aya siringan o masjid na so taw a miapakan'g skaniyan o pphananawag (giimagbang) (pianothol o al Bayhaqi sa sanday a mapiya).*

Pitharo' o Ibn al Qayyim a inikalimo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: Sa taw a pamimikirann iyan so sunnah sa thitho a kapamimikiran, na mapayag on a so kangglbka on ko manga masjid na paliyogat a tinanggisa inonta o ba adn a makaalang on a khapakay ron so kibagakn iyan ko kanjama', na so

kibagakn ko kanjama' ko masjid sa da' a sndod na datar o kinibagakn ko pakaasal o kanjama' sa da' a sndod, na sabap san na pkhaompong so manga hadith a go so langowan a rarad (thothol) ... . miapos.

Sabnar a piamagitaan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so taw a mbinasaan iyan so masjid a go inrn iyan so kitindgn on ko sambayang, sa pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Go anta'i taw a makalawan sa kasasalimbot ko taw a inrn iyan so manga masjid o Allāh o ba on maaloy so ingaran iyan a go minggalbk sa kagba' iyan, siran oto na da kiran maadn o ba siran on sold inonta a maalkn siran, adn a bagi'an iran ko doniya a siksa' a go adn a rk iran ko akhirat a siksa' a mala' (al Baqarah 114).*

Na so kapakatindga ko sambayang a jamā'ah ko liyo o masjid na kabinasaa oto ko masjid odi' na so kapakaito'a ko gii ron zambayang, na aya phakatondog roo na phakaito' so kipapatoray o sambayang sii ko manga ginawa, na so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na gii niyan tharo' on a: *Sii sa manga walay (masjid) a inisogo' o Allāh so kambalaya on a go alowin on so ngaran iyan (an Nūr 36).* Sa giyanan na mararankom iyan so kiporoon on sa maggdam (so kambalaya on) a go rahasiyan, sa langon oto pphangnin a maadn.

Ogaid na amay ka adn a ongaya' a miakatawag ko kapakatindga ko sambayang a jamā'ah ko liyo o masjid, ka datar o kabaloy o giizasambayang a khigagalbk sii ko manga pangadapan iran a go sii ko katitimo'an ko manga galbk iran, na amay ka zambayang siran ko darpa' iran na aya mapiya ko galbk a ipthindg iran a go miaadn roo so kipaliogatn ko khigagalbk so kadarpa' iran ko sambayang a go so kapakatindga on, sa di kabinasaan misabap roo so masjid a matatago' ko mlilibta' kiran sabap ko kaaadn o manga taw a gii ron manambayang a salakaw kiran, na kalokalo na sii sankoto a btad – a go sabap sankā'i a manga btad a ppharon iyan oto – na da' a maadn kiran a margn sii ko kazambayang iran ko darpa' iran.

Aya minus a kakhaadn o jamā'ah na so kaadn o dowā kataw a pzambayang:

Ka kagiya so jamā'ah na kinowa ko maana a kathimo', na so dowā kataw na aya minus a khamataan on so kathimo'.

A go sabap ko hadith o Abū Mūsā a phoon ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *So dowā a go so kaporoan iyan na jamā'ah (pianothol o Ibn Mājah).*

Go sabap ko hadith a: *Anta'i pzadka sa nka'i? Na tominindg a sakataw a mama na mizambayang a pd iyan, na pitharo' iyan a: Giya dowā ini na*

jamā'ah (sagorompong) (pianothol o Ahmad a go so salakaw ron), a go sabap ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ko Mālik bin al Huwayrith a: Pagimami siran a dowā o kaka kiran a dowā (piagayona o dowā a Imām).

Sa miapanothol so kiaadn ro o ijmā' (kiaompong roo).

Khapakay ko manga babay a kdarpa iran ko sambayang a jamā'ah sii sa masjid sa idin o manga karoma iran, sa di siran pkhakamotan sa matonog i baw a go di siran mririnayag sa parahiyasan, sa zasapng siran sa tarotop a go pakawatanan iran so kapakizaog ko manga mama, sa sii siran ko talikhodan o saaf o manga mama, sabap ko kapndarpa' iran ko masa o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ko masjid iyan.

Go sonat so kdarpa' iran ko manga kalilimod a kapamando' a go so darpa' a kapaganad sa kata'o sa somisibay siran ko manga mama.

Go sonat kiran a kazambayang iran a matitimo' siran a manga babay a misisibay siran ko manga mama, mlagid o so imām iran na pd kiran antaa ka ba siran phagimami a mama, ka kagiya so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na siogo' iyan so Ummu Waraqah a kaadn iyan sa pphag'bang, go inisogo' iyan on a kapagimami niyan ko taw ko walay niyan (pianothol o Ahmad a go so manga taw o Sunan, a go pinggolawla skaniyan o salakaw ron a pd ko manga sahābah a manga babay, a go sabap ko kalalangkap o katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: Phakalbi so sambayang a jamā'ah ko sambayang a tinanggisa sa dowā polo' a go pito pankat.

Aya lbi ko Muslim na so kazambayang iyan ko masjid a so di ron phakatindg so sambayang a jamā'ah inonta o misabap ko kaphakamasa niyan, ka an iyan makowa so balas o katharagom-balaya ko masjid, a sabnar a pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Mataan a aya makaptharagombalay ko manga masjid o Allāh na so taw a piaratiaya niyan so Allāh a go so alongan a maori (at Tawbah 18).*

Oriyan iyan na lbi a mapiya ko oriyān oto so kazambayang sa jamā'ah ko masjid a so madakl so gii ron jama' a di so salakaw ron, ka giyoto i mala' i balas, sabap ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a:

So sambayang o mama a pd iyan so isa a mama na lbi a soti a di so sambayang iyan a skaniyan bo', na so sambayang iyan a pd iyan so dowā a mama na lbi a mapiya a di so sambayang iyan a adn a pd iyan a sakataw a mama, na so miaadn a madakl na aya lbi a pkhababayaan sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) (pianothol o Ahmad, Abū Dāūd, a go piakapiya skaniyan o Ibn Hibbān).

Sii sankoto na so miakadakil so jama' on na aya lbi a mapiya, sabap ko madadalm ko katitimo' a pd sa kathonon o limo' a go so kalilintad, a go so kapakararankom o pangni a go so arap ko katarima iyan, batabo labaw igira zisii kiran so manga ulama a go so manga taw o kaompiya, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Kadadalman sa manga mama a pkhababayaanan iran so gii ran kazoti, so Allāh na pkhababayaanan iyan so manga barasoti (at Tawbah 108)*. Madadalm on so kapkhababaya'i ko sambayang a pd o sagorompong a manga pipiya a somisiyap ko kazoti a go so kaptharotopa ko kapagabdas.

Oriyan iyan na aya lbi a mapiya ko oriyon oto na so kazambayang ko masjid a andang sabap ko kiaona o gii ron kapangongonotan ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a di so masjid a bago.

Oriyan iyan na aya lawan on sa kapiya na so kazambayang ko masjid a lbi a mawatan on so pagltan iyan, ka makalbi oto a di so kazambayang ko masjid a marani, sabap ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Aya lbi a mala i balas a taw ko sambayang na so mawatan kiran ko masjid na so mawatan kiran a lalakawn (piagayonan a hadith o Abū Mūsā)*. Go Pitharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *So sambayang a madakil na phakalawan ko sambayang iyan ko walay niyan, a go so sambayang iyan ko padian iyan (tinda niyan) sa dowapolo a go lima pankat, ka mataan a so isa rkano na igira miagabdas na piphiapiyaanan iyan so kapagabdas, na go somiyong ko masjid sa da' a bantak iyan a rowar ko sambayang, na da' a milakad iyan a salakad inonta a iporo' on oto o Allāh sa pankatan, a go iroro niyan oto sa dosa, sa taman sa makasold sa masjid (piagayonan o dowapolo a Imām a hadith o Abū Hurayrah)*.

Go so katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Hay mbawatan o Salimah so manga walay niyo (a mawatan) ko masjid na ipzorot iyan so manga rarad iyo ko kapzong iyo ko masjid.... (piakambowat o Muslim a hadith o Jābir)*.

So sabaad ko manga ulama na aya kpit iran na so marani a masjid na aya taralbi sabap ko kababaloy niyan a siringan o taw, na miakhabnar iyan a kazambayangi ron o taw a makasisiringan on, a go so miakambowat a hadith a: *Da' a sambayang o taw a makasisiringan ko masjid inonta a sii ko masjid*. A go kagiya so kalpasa ko masjid a marani pantag sa kazonng ko masjid a mawatan na adn a khaadn iyan a iphammsa o siringan, sa mararani gianka'i a kpit na aya mapiya, kakagiya so kasong ko mawatan a masjid sa lpsan so masjid a marani na okit ko kaphalagowi sankanan a masjid a marani ron, a go kapakargni ko imam iyan sa khabaloy a phakarata' on so antaan o manga taw.

Go pd ko sambayang a jamā'ah a khaharam o ba adn a isa a pagimaman iyan so sagorompong a salakaw ko imām a rātib sankto a masjid, inonta bo' o ba niyan idinn odi' na adn a sndod iyan, ka miaaloy ko Sahih o Muslim a go so salakaw ron a: ... *Di phagimami o mama so isa a mama ko kadato' iyan... inonta bo o idinn iyan.* Na pitharo' o an Nawawī a: Aya maana oto na so khiwalay ko walay a go so darpa' a go so imām ko masjid na aya patot ko kapagimam a di so salakaw ron, ka kagiya phakatonay oto sa kakhamarata'i ko imām a rātib ko masjid a go so kaphalagowi ron a go kasagomparaka ko Itlt o manga Muslim.

Kipitan o sabaad ko manga ulama a amay ka zambayang so sagorompong ko masjid sa da iran pagimama so imām on a rātib sa di niyan idin ankoto a kiazambayang iran na so sambayang iran na di khasak, sa makatotoro' oto ko kala' o btad o imām a rātib ko masjid iyan, sa di mapiya so kaplbolboda ko btad iyan, sa wajib ko sagorompong a manga Muslim a kasiapa iran ko kabnar o imām iran, sa di ran kapamabaan, sa datar oto a wajib ko imām ko masjid a kasiyapa niyan a go kaslaa niyan ko kabnar o manga taw a pagimaman iyan sa di niya siran kapakasimpitan.

Sa datar oto a oman i isa na siyapa niyan so kabnar o pd iyan ka an maparoli so kaisaisa a go so kaphapagariya' ko imām a go so pagimaman iyan, na amay ka mataakir so kiapakaoma o imām sa miakasimpit so waqto na zambayang siran, sabap ko pinggalbk o Abū Bakr a go so Abdurrahmān bin Awf gowani a migayib so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ko kiasong iyan ko Banū Amr bin Awf ka phasadn iyan siran, na mizambayang so Abū Bakr, a go pigimaman o Abdurrahmān bin Awf so manga taw gowani a da makaoma so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) sii sa isa a btad, sa miakaonot on so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ko rakaat a kaposan, oriyen iyan na tiarotop iyan so sambayang iyan a go pitharo' iyan a: Mapiya so siyowa' iyo.

Pd ko kokoman o kazambayang sa jamā'ah, a so taw a miaona dn a miakazambayang, oriyen iyan na kiamasaan iyan a kiamatan so sambayang ko masjid, na sonat on a kazambayang iyan a pd o sagorompong sii sankoto a sambayang a kiamatan, sabap o hadith o Abū Darr a: *Zambayang inka so sambayang ko waqto niyan, sa amay ka kamatan a zisii ka ko masjid na zambyang ka sa di nka ptharo'a a: Miakazambayang ako dn na di ako pzambayang. (pianothol i Muslim),* sa khaadn anka'i a sambayang ko kabnar iyan a sonat, sa datar o kiaaloy niyan ko hadith a salakaw ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ko dow a kataw a mama a so siogo' siran o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) sa kakasoy ran zambayang a: Mataan a skaniyan rkano na sonat. A go an di khaadn so kaoontod

iyang a da kiran pangpd a khasabapan sa karata' a antaan iran on ka kagiya di pd ko mizasambayang.

Go pd ko manga kokoman o sambayang a jamā'ah, a amay ka kamatan so sambayang, aya maana niyan na miphoon komamat so pag'bang, na di khapakay ko taw so kazambayang iyan sa sonat, di pn so sambayang a pammngayan ko masjid go di pn so salakaw roo, sabap ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Igira kiamatan so sambayang na da' a sambayang a rowar ko sambayang a paralo (pianothol i Muslim)*, go sii ko thothol o Ahmad na: *Da' a sambayang a rowar ko sambayang a kiamatan*. Sa di pnggolalan so sambayang a sonat a so sioldan iyan ko oriyan o kiakamati ko sambayang a paralo a so babantakn iyan so kapzambayangi niyan on a go so Imām a phagimam on.

Pitharo' o al Imām an Nawawī a inikalimo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: Aya hikmah na so kabonayona ko galbk sii ko sambayang a paralo ko poonan iyan, sa phagphoonan ko oriyan o kiaphooni ron o Imām, na so kasiyapa ko phakatarotop ko paralo na lbi a tomo' a di so kasndod ko sambayang a sonat, a go kagiya inisapar o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) so kasopaka ko manga Imām, a go so kinitana' o *takbirat al Ihrām*, sa di khaparoli so kapakallbi niyan inonta ko kamasa'i ko kiatakbir o imām.

Amay ka kiamatan so sambayang a skaniyan na katatabowan a giizambayang sa sonat, na tarosn iyan sa di niyan thphda inonta bo' o ba niyan kalkn a di niyan karaota ko jamā'ah, sabap ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *...Di niyo pmbatala so manga galbk iyo (maana a da niyo tarosn) (Mohammad 33)*, na amay ka ikawan iyan so kakhapapas on o sambayang a sagorompong na targn iyan so sonat ka kagiya so paralo na aya taralbi a pakaonaan.

وَأَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرُوهُ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

Wa aqūlu qawlī hādā wa astagfirullāha lī wa lakum wa lisāiril Muslimīn min kulli dambin fastagfirūhu innahu Huwat Tawwābur Rahīm.